

Lillehammer kommune

Saksbehandler, innvalgstelefon

Alexandra Abrahamson, 61 26 60 63

Lågendeltaet naturreservat – Tillatelse til å sette ned rør for vannstandsmåling - Lillehammer kommune

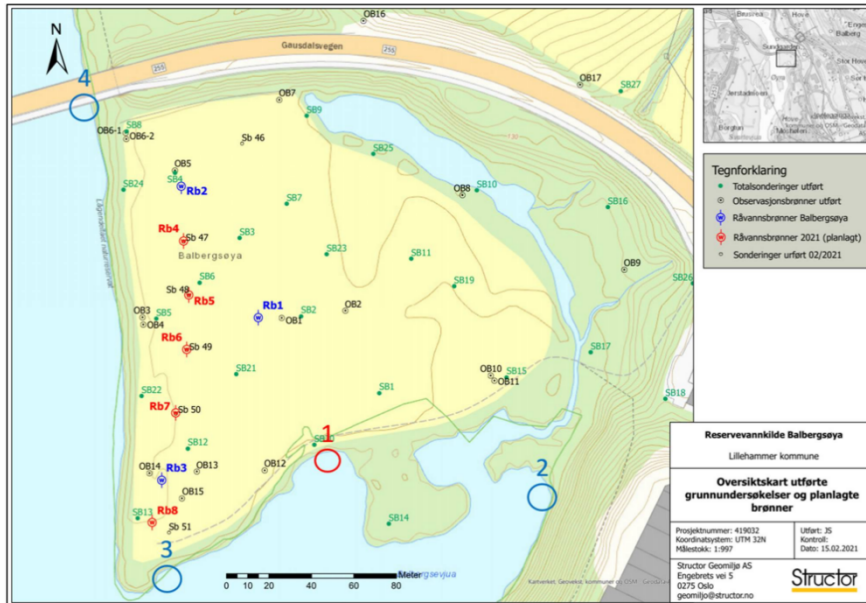
Lillehammer kommune gis tillatelse til å sette ned et rør i Lågen for vannstands- og temperaturmåling utenfor planlagt reservevannkilde på Balbergsøya. Tillatelsen er gitt med hjemmel i naturmangfoldloven § 48. Nærmere vilkår følger av vedtaket nedenfor.

Søknaden

Vi viser til deres/Lillehammer kommune sin søknad sendt via e-poster til undertegnede saksbehandler, senest den 21. mai i år. Vi viser videre til pågående planarbeid og forundersøkelser der dere planlegger å etablere en reservevannkilde på Balbergsøya inntil Lågendeltaet naturreservat. Statsforvalteren har tidligere uttalt seg til oppstartsmeldinga for planarbeidet, og påpekte da blant annet at også Balbergevjua (utenfor reservatet) har store naturverdier som det må tas hensyn til.

Det er per dags dato ute en områdereguleringsplan på høring. Det står forklart i plandokumentene at planen ikke vil berøre naturreservatet direkte, og at det vil tas hensyn til naturverdier både innenfor og utenfor naturreservatet i anleggsfasen der det kan komme støyende arbeid. Dette planlegges nærmere i detaljreguleringa som også skal på høring. Selve driftsfasen beskrives å ikke påvirke noen sårbare naturverdier. Kravet om å etablere en reservevannkilde kommer fra Mattilsynet og er hjemlet i egen forskrift. Det er sett på to alternative plasseringer/løsninger, der den ene også lå inntil naturreservatet ved Lågen, mens den andre var å ta vann fra Mjøsa. Av flere grunner, herunder økonomiske og antatt kvalitet på vann, er Balbergsøya valgt som den beste løsningen.

Det har under planlegginga vist seg at det er behov for å etablere vannstands- og temperaturmåling ute i Lågen ved Balbergsøya. Dette innebærer at et to tomers rør (ca. fem cm i diameter) settes ned manuelt ute i Lågen, med noe hjelp fra en maskin som står på land, utenfor vernegrensa. Det er i første omgang behov for at røret plasseres på punkt 1 på kartet nedenfor. Etter årets flom vil røret flyttes til ett av punktene 2, 3 eller 4. Arbeid med plassering av rør ute i Lågen, og flytting til nytt punkt, er gjort på et par dager.

Verneformål, verneforskrift og naturmangfoldloven

Lågendeltaet naturreservat ble opprettet den 12. oktober 1990. Naturreservatet har som formål å bevare et viktig og spesielt våtmarksområde i sin naturlige tilstand med vegetasjon og dyreliv, og å verne om et spesielt rikt og interessant fugleliv, særlig av hensyn til trekkende, hekkende og overvintrende vannfugl.

Relevante bestemmelser for denne saken er verneforskriftens pkt. IV nr. 3 der det står at det ikke må iverksettes tiltak som kan endre de naturgitte forhold, herunder anlegg og faste innretninger. Det finnes videre ingen spesiell hjemmel som tillater, eller kan tillate etter søknad, det omsøkte tiltaket. I verneforskriftens pkt. VI nr. 6 står det at forvaltningsmyndigheten (her Statsforvalteren) kan vurdere å tillate bygging av pumpehus og legging av ledninger for vanningsanlegg. Denne hjemmelen omfatter dog ikke det omsøkte tiltaket da den kun ivaretar behov i landbruksdrift.

Forvaltningsmyndigheten må derfor vurdere om det skal gjøres unntak fra vernevedtaket. Dette kan for eksempel vurderes dersom det omsøkte tiltaket ikke strider mot vernevedtakets formål og ikke kan påvirke verneverdiene nevneverdig, jf. § 48 i naturmangfoldloven (nml; tidligere pkt. VIII i verneforskriften).

En eventuell dispensasjon fra vernebestemmelsene må vurderes etter de miljørettslige prinsippene i nml. §§ 8-12, jf. § 7.

Vurdering

Det framgår av nml. § 8 at kravet til kunnskapsgrunnlag skal være oppfylt før myndighetene fatter vedtak i saken.

Det foreligger god kunnskap om Lågendeltaet naturreservat gjennom blant annet systematisk overvåking av Norges ornitologiske forening av fuglelivet gjennom mange år, kartlegginger i myndighetenes regi av både gyteområder for fisk og botanikk, registreringer av arter i Naturbase og på Artskart, samt generell kunnskap om sårbarhet for forstyrrelser i området. Vi ser derfor ikke behov for at ta i bruk føre-var prinsippet, jamfør nml. § 9, da mulige konsekvenser av det omsøkte tiltaket kan forutses.

Lågendeltaet naturreservat og tilliggende fuglefredningsområde er et av Norges største innlandsdeltaer. Reservatet ligger i og rundt Gudbrandslågen (Lågen) fra Øyer til sør for Lillehammer. Det er et stort og variert reservat med gruntvannsområder, øyer, kanaler, strandenger, sump og dyrka mark. Området er en svært viktig trekklokalitet for fugl, der vårtrekket trekkes fram som spesielt viktig. Hovedtrekket pågår i perioden midten av april til midten av mai, litt avhengig av når våren kommer. De siste årene har trekkfuglene kommet tidlig til deltaet. Også høsttrekket er av stor betydning. Deltaet er et viktig ledd i den indre trekkruta for Østlandet. Det er i tillegg også et viktig overvintrings- og hekkeområde. Ut fra en sammenstilling gjort i forbindelse med faggrunnlag for forvaltningsplan for naturreservatet er 226 fuglearter/underarter observert i reservatet og fuglefredningsområdet. Av disse er 98 vannfuglarter, og 59 arter er på den nasjonale rødlista.

Det var funksjonen for fugl som var hovedgrunnen til at området i sin tid ble vernet som naturreservat og fuglefredningsområde. Likevel fremgår det av verneformålet for naturreservatet at hele økosystemet er vernet. Det finnes 20 fiskearter med fast tilhold i Mjøsa. Mange av disse har sitt viktigste gyteområde i Lågendeltaet/nedre del av Lågen. Det kommer tidvis enorme mengder fisk fra Mjøsa opp hit for å gyte, og en stor mengde fiskeyngel blir født i deltaet. Spesielt kan nevnes Hunderørreten som Fylkesmannen betrakter som en ansvarsart av nasjonal verdi for både vassdraget og reservatet. Viken av Lågen sør for Balbergsøya, der mulige pkt. 1, 2 og 3 for det omsøkte røret ligger, har funksjon som gyte- og oppvekstområde for karpefisk, abbor, hork og gjedde.

Videre er flommarksmiljøene innenfor reservatet svært viktige, herunder flommarksskogen som til stor del består av krattbevokste kantsoner inntil elveløpet og dyrkamark. Flomskogsmark er en truet naturtype på rødlisten for naturtyper. Samlet sett har rødlisteartene myrstjerneblom, skogsøtgras og sumpaniskjuke noen av sine viktigste voksteder i landet innenfor naturreservatet og de andre flommarksmiljøene langs Lågen.

Etablering av et rør for vannstands- og temperaturmåling tilhørende den planlagte reservevannskilden på Balbergsøya ansees som et nødvendig tiltak av stor betydning for søker som ikke kan skje utenfor vernegrensa. Tiltaket er av svært begrenset omfang, og antas å ikke få noen nevneverdig innvirkning på naturverdiene som nevnes ovenfor, jamfør nml. § 8. Arbeid med selve reservevannkilden utenfor naturreservatet, herunder anleggsfasen, er/blir også ivaretatt i planarbeidet, jamfør beskrivelsen av søknaden over. Det planlagte tiltaket innebærer dermed ikke noe vesentlig tillegg til den samlede belastningen på økosystemet i verneområdet, og gir heller ikke noen uheldig presedens i dette eller tilsvarende verneområder da det antas å være et særtilfelle av sjelden karakter, jf. nml. § 10 som omhandler økosystemtilnærming og samlet belastning. Når det gjelder kravet om bruk av miljøforsvarlige teknikker og driftsmetoder i nml. § 12 ansees arbeidet med plassering av røret å være så pass lite og begrenset at det ikke er behov for å stille spesielle krav til når tiltaket kan gjennomføres. Når det gjelder plassering av det faste målepunktet foretrekkes pkt. 4 hvis dette stiller likt som alternativ til pkt. 2 og 3. Dette ut fra inngrepsstatus ellers i reservatet, der pkt. 4 legges ved brua til Gausdalsvegen, og at pkt. 4 ligger utenfor gyte- og oppvekstområder for fisk. Selve driften av måleutstyret forutsettes gjøres manuelt og uten bruk av motorkjøretøy i reservatet. Slik drift er ikke i konflikt med verneområdet, og berører ikke ferdselsforbudet som foreligger i en sone på våren lenger sør i reservatet. Naturmangfoldloven § 11, med krav om at kostnadene ved miljøforringelse skal bæres av tiltakshaver, ansees som lite relevant i denne saken.

Verneforskriften slår fast at det ikke skal iverksettes tiltak som kan endre de naturgitte forhold, herunder anlegg og faste innretninger. Statsforvalteren vurderer det slik at et fem cm tjukt rør ikke har noen vesentlig innvirkning på de naturgitte forholdene i naturreservatet, men vil uansett

behandle saken som en dispensasjon i tråd med praksis for alle faste anlegg og innretninger i verneområder. Ettersom tiltaket er så lite, og antatt uten nevneverdige konsekvenser for vannmiljø, har vi i samråd med Innlandet fylkeskommune kommet frem til at tiltaket kun behandles etter verneforskriften, og trenger ikke å behandles etter forskrift om fysiske tiltak i vassdrag.

Ettersom reservevannkilde i Lillehammer ikke var planlagt og vurdert i verneprosessen, mener vi at tiltaket kan hjemles i nml. § 48. Det strider ikke mot vernevedtakets formål og vil ikke påvirke verneverdiene nevneverdig, jamfør vurderingene over. Det er da lagt vekt på tiltakets svært begrensede omfang, betydningen for søker og at det ikke finnes noen alternativer utenfor verneområdet når reservevannkilden kommer på Balbergsøya og vann- og temperaturmåling må gjøres i Lågen. Det er i pågående planprosess i tillegg vurdert andre plasseringer enn Balbergsøya. Kravet til reservevannkilde er hjemlet i drikkevannsforskriften, og med både naturreservat og Lillehammer by på samme sted er det i en slik sak ikke så enkelt å unngå helt å berøre verneområdet.

Vedtak

Statsforvalteren i Innlandet gir Lillehammer kommune dispensasjon fra vernebestemmelsen i Lågendeltaet naturreservat pkt. IV nr. 3 til nedsetting av et permanent, to tommer rør, for vannstands- og temperaturmåling i Lågen knyttet til planlegging og drift av reservevannkilde på Balbergsøya. Dispensasjonen er gitt med hjemmel i naturmangfoldloven § 48, første alternativ (det strider ikke mot vernevedtakets formål og kan ikke påvirke verneverdiene nevneverdig).

Vilkår

- Røret kan i første omgang plasseres på pkt. 1 på kartet vist i søknaden og ovenfor i dette brevet. Etter flommen i 2021 kan røret flyttes til permanent plassering på pkt. 2, 3 eller 4. Hvis disse plasseringene er likeverdige, skal røret plasseres på pkt. 4.
- Drift og vedlikehold av røret forutsettes gjennomført manuelt og uten behov for eksempelvis motorferdsel eller bruk av droner som må omsøkes spesielt etter verneforskriften. Noe motorferdsel er direkte hjemlet i verneforskriften og trenger ingen egen tillatelse (se for eksempel pkt. V nr. 5 i verneforskriften som omhandler motorbåt).
- Hvis det ikke lenger er behov for røret med måleutstyr skal tiltakshaver fjerne det.

Klageadgang

Dette vedtaket kan påklages av en part eller annen med rettslig klageinteresse, jf. forvaltningsloven § 28. Frist for å klage er tre uker fra vedtaket er mottatt. Klagen stiles til Miljødirektoratet, men sendes til Statsforvalteren i Innlandet (sfinpost@statsforvalteren.no).

Med hilsen

Vebjørn Knarrum (e.f.)
avdelingsdirektør

Alexandra Abrahamson
seniorrådgiver

Dokumentet er elektronisk godkjent

Kopi til:

Statens naturoppsyn v/ Arne-Johs Mortensen

Lillehammer kommune v/ Helen Sundstrøm